

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (δεύτερο πενταμελές τμήμα)
της 12ης Δεκεμβρίου 1996 *

Στην υπόθεση T-16/91 RV,

Rendo NV, εταιρία ολλανδικού δικαίου, με έδρα το Hoogeveen (Κάτω Χώρες),

Centraal Overijsselse Nutsbedrijven NV, εταιρία ολλανδικού δικαίου, με έδρα το Almelo (Κάτω Χώρες),

Regionaal Energiebedrijf Salland NV, εταιρία ολλανδικού δικαίου, με έδρα το Deventer (Κάτω Χώρες),

εκπροσωπούμενες από τον Tom R. Ottervanger, δικηγόρο Βρυξελλών, με αντί-
κλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Stef Oostvogels, 13, rue Aldringen,

προσφεύγουσες,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον Berend Jan Drijber, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

υποστηριζομένης από την

Samenwerkende elektriciteits-produktiebedrijven NV, εταιρία ολλανδικού δικαίου, με έδρα το Arnhem (Κάτω Χώρες), εκπροσωπούμενη, αρχικώς, από τον Martijn van Empel και, στη συνέχεια, από τον Onno W. Brouwer, δικηγόρους Άμστερνταμ, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Marc Loesch, 11, rue Goethe,

παρεμβαίνουσα,

που έχει ως αντικείμενο να ακυρωθεί μερικώς η απόφαση 91/50/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 16ης Ιανουαρίου 1991, σχετικά με τη διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ [IV/32.732 — IJsselcentrale (IJC) κ.λπ., ΕΕ L 28, σ. 32],

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(δεύτερο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους H. Kirschner, Πρόεδρο, B. Vesterdorf, C. W. Bellamy, A. Καλογερόπουλο και A. Potocki, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, υπάλληλο διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 5ης Ιουνίου 1992,

έχοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Οκτωβρίου 1995,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία μετά την αναπομπή και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 19ης Ιουνίου 1996,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η παρούσα απόφαση εκδίδεται κατόπιν αναπομπής της υποθέσεως με απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Οκτωβρίου 1995, C-19/93 P, Rendo κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. I-3319, στο εξής: αναιρετική απόφαση), κατόπιν αναιρέσεως που άσκησαν οι προσφεύγουσες κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 18ης Νοεμβρίου 1992, T-16/91, Rendo κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-2417, στο εξής: απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 1992).

Το ιστορικό της προσφυγής και η προηγηθείσα διαδικασία

- 2 Το ιστορικό της διαφοράς και η εξέλιξη των προηγούμενων σταδίων της διαδικασίας εκτίθενται στις προπαρατεθείσες αποφάσεις, όπου γίνεται παραπομπή.
- 3 Οι προσφεύγουσες είναι τοπικές εταιρίες διανομής ηλεκτρικού ρεύματος στις Κάτω Χώρες. Τον Μάιο του 1988 υπέβαλαν στην Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτος κανονισμός εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17), καταγγελία στρεφόμενη, μεταξύ άλλων, κατά της Samenwerkende elektriciteitsproductiebedrijven NV (στο εξής: SEP), παρεμβαίνουσα στην παρούσα διαδικασία. Προέβαλαν διάφορες παραβάσεις των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης που είχαν διαπραχθεί από τη SEP και τις εταιρίες παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος στις Κάτω Χώρες.

- 4 Κατόπιν της καταγγελίας αυτής, η Επιτροπή εξέδωσε την προσβαλλομένη στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως απόφαση 91/50/ΕΟΚ, της 16ης Ιανουαρίου 1991, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ [IV/32.732 — IJsselcentrale (IJC) κ.λπ.] (ΕΕ L 28, σ. 32, στο εξής: απόφαση ή απόφαση 91/50). Η απόφαση αυτή αφορά μια συμφωνία συνεργασίας (Overeenkomst van Samenwerking, στο εξής: OVS), συναφθείσα το 1986 μεταξύ των εταιριών παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος, αφενός, και της SEP, αφετέρου. Η συμφωνία αυτή, η οποία δεν κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή, επιφυλάσσει μόνο στη SEP την εισαγωγή και εξαγωγή ηλεκτρικού ρεύματος και επιβάλλει στους μετέχοντες σ' αυτή να ορίζουν, στις συμβάσεις προμηθείας που συνάπτουν με τις επιχειρήσεις διανομής ηλεκτρικού ρεύματος, ότι οι τελευταίες ούτε θα εισάγουν ούτε θα εξάγουν ηλεκτρικό ρεύμα (άρθρο 21 της OVS). Ακριβώς η τελευταία αυτή διάταξη αποτελεί και το αντικείμενο της αποφάσεως και της υπό κρίση διαφοράς.
- 5 Ενώ η ισχύουσα κατά τον χρόνο της συνάψεως της OVS ολλανδική νομοθεσία δεν απαγόρευε στις λοιπές εκτός των προμηθευτριών επιχειρήσεις να εισάγουν οι ίδιες ηλεκτρικό ρεύμα, η κατάσταση αυτή μεταβλήθηκε με έναν νέο ολλανδικό νόμο περί ηλεκτρικού ρεύματος (Elektriciteitswet 1989). Το άρθρο 34 του νόμου αυτού, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 1990, απαγορεύει στις εταιρίες διανομής να εισάγουν ηλεκτρικό ρεύμα για δημόσια διανομή.
- 6 Η καταγγελία των προσφευγουσών έβαλλε, μεταξύ άλλων, κατά της απαγορεύσεως εισαγωγής που περιλαμβάνεται τόσο στη γενική σύμβαση SEP του 1971 (άρθρο 2), όσο και στο άρθρο 21 της OVS του 1986.
- 7 Με την απόφαση η Επιτροπή διαπίστωσε, καταρχάς, ότι η απαγόρευση εισαγωγής και εξαγωγής ηλεκτρικού ρεύματος δυνάμει του άρθρου 21 της OVS συνιστούσε περιορισμό του ανταγωνισμού που δύναται να επηρεάσει ουσιωδώς το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών (σημεία 21 έως 32 της αποφάσεως). Πρόσθεσε ότι η διατήρηση του άρθρου αυτού, σε συνδυασμό με το καθεστώς του νέου νόμου περί ηλεκτρικού ρεύματος, εξακολουθεί να συνιστά παράβαση του άρθρου 85 (σημείο 38 της αποφάσεως).

- 8 Στη συνέχεια, η Επιτροπή προέβη στην εξέταση του άρθρου 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης. Συναφώς, διέκρινε την απαγόρευση εισαγωγής και εξαγωγής που προβλέπει η OVS στο πλαίσιο του δημόσιου εφοδιασμού από την απαγόρευση που προβλέπεται εκτός του πλαισίου αυτού. Διαπίστωσε ότι η τελευταία αυτή απαγόρευση συνιστούσε παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και ότι το άρθρο 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης δεν εμπόδιζε, εν προκειμένω, την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1. Υποχρέωσε κατά συνέπεια τις επιχειρήσεις που μετέχουν στη συμφωνία OVS να θέσουν τέρμα στην παράβαση αυτή. Το τμήμα αυτό της αποφάσεως δεν προσβλήθηκε.
- 9 Όσον αφορά, αντιθέτως, τις εισαγωγές που προορίζονται για τη δημόσια διανομή, η Επιτροπή έλαβε θέση στο σημείο 50 της αποφάσεως, το οποίο ορίζει τα εξής: «Το άρθρο 34 του νόμου για τον ηλεκτρισμό του 1989 θεσπίζει σήμερα στο πλαίσιο της δημόσιας διανομής απαγόρευση εισαγωγής εκ μέρους των επιχειρήσεων παραγωγής και διανομής ρεύματος πλην της SEP. Η Επιτροπή αποφεύγει στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας δυνάμει του κανονισμού 17 να εκδώσει απόφαση ως προς το αν τέτοιος περιορισμός στον ανταγωνισμό δικαιολογείται κατά την έννοια του άρθρου 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης. Διαφορετικά, θα ήταν σαν να προέτρεχε του ερωτήματος κατά πόσον ο νέος νόμος συμβιβάζεται με τη Συνθήκη EOK, ενώ δεν είναι αυτό το αντικείμενο της παρούσας διαδικασίας.»
- 10 Για τον ίδιο λόγο, η Επιτροπή δήλωσε ότι δεν μπορούσε να αποφανθεί ως προς την απαγόρευση εξαγωγής που έχει επιβληθεί στις επιχειρήσεις παραγωγής στον τομέα του δημόσιου εφοδιασμού.
- 11 Στο διατακτικό της αποφάσεως, η Επιτροπή δεν αποφάνθηκε ως προς τους περιορισμούς των εισαγωγών και των εξαγωγών στον τομέα του δημοσίου εφοδιασμού σε ηλεκτρικό ρεύμα.
- 12 Η προσφυγή των προσφευγουσών ασκήθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου στις 14 Μαρτίου 1991. Με διάταξη της 2ας Οκτωβρίου 1991, επετράπη στη SEP να παρέμβει υπέρ της καθής.

13 Οι προσφεύγουσες ζήτησαν από το Πρωτοδικείο:

- να ακυρώσει την απόφαση αποκλειστικά και μόνον κατά το μέτρο που η Επιτροπή δεν αποφάνθηκε ως προς την εφαρμογή του άρθρου 21 της ΟVS στις εισαγωγές και τις εξαγωγές που γίνονται από τις εταιρίες διανομής, μεταξύ των οποίων και οι προσφεύγουσες, στον τομέα του δημόσιου εφοδιασμού·
- να υποχρεώσει την Επιτροπή, αφενός, να διαπιστώσει, έστω και στο στάδιο αυτό, λαμβάνοντας απόφαση, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17, ότι το άρθρο 21 της συμφωνίας που μνημονεύεται στο άρθρο 1 της αποφάσεως 91/50, όπως αυτή εφαρμόζεται σε συνδυασμό με τον *de facto* έλεγχο και την επιρροή που ασκούνται στις διεθνείς παροχές ηλεκτρικού ρεύματος, συνιστά ωσαύτως παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, κατά το μέτρο που το εν λόγω άρθρο 21 έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρακώλυση των εισαγωγών και των εξαγωγών που γίνονται από τις εταιρίες διανομής στον τομέα του δημόσιου εφοδιασμού και, αφετέρου, να εξαναγκάσει τις απαριθμούμενες στο άρθρο 3 της αποφάσεως εταιρίες να θέσουν τέρμα στις διαπιστωθείσες παραβάσεις·
- εν πάση περιπτώσει, να λάβει κάθε μέτρο που θα κρίνει χρήσιμο για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης·
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

14 Η Επιτροπή ζήτησε από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή·
- να καταδικάσει τις προσφεύγουσες αλληλεγγύως στα έξοδα της δίκης.

- 15 Η παρεμβαίνουσα ζήτησε από το Πρωτοδικείο:
- να απορρίψει την προσφυγή.
 - να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα περιλαμβανομένων και αυτών της παρεμβαίνουσας.
- 16 Με την απόφασή του της 18ης Νοεμβρίου 1992, το Πρωτοδικείο απέρριψε την προσφυγή. Διέκρινε, συναφώς, μεταξύ, αφενός, της παραλείψεως της Επιτροπής να αποφανθεί επί της απαγορεύσεως που έχει επιβληθεί στις εταιρίες διανομής να εισάγουν ηλεκτρικό ρεύμα και, αφετέρου, της απαγορεύσεως που αφορά τις εξαγωγές.
- 17 Όσον αφορά τις εξαγωγές, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η προσφυγή ήταν απαράδεκτη.
- 18 Όσον αφορά τις εισαγωγές, το Πρωτοδικείο διέκρινε μεταξύ του προ της έναρξεως της ισχύος του νέου νόμου περί ηλεκτρικού ρεύματος χρόνου και του μετέπειτα χρόνου. Κρίνοντας ότι η Επιτροπή δεν αποβάνθηκε επί της καταγγελίας των προσφευγουσών, καθόσον αυτή αφορούσε την πρώτη από τις εν λόγω περιόδους, απέρριψε την προσφυγή ως απαράδεκτη. Όσον αφορά τον μετά την έναρξη της ισχύος του νόμου χρόνο, απέρριψε την προσφυγή ως αβάσιμη.
- 19 Ενώ η υπόθεση T-16/91 εκκρεμούσε ενώπιον του Πρωτοδικείου, ο R., διευθυντής στην Επιτροπή, απηύθυνε στους δικηγόρους των προσφευγουσών το από 20 Νοεμβρίου 1991 έγγραφο.

20 Με το έγγραφο αυτό, γνωστοποίησε ότι δεν ήταν δυνατό «να δοθεί συνέχεια επί του παρόντος στην καταγγελία σας», προσθέτοντας τα εξής:

«Όσον αφορά την επιβαλλόμενη στις εταιρίες διανομής ηλεκτρικού ρεύματος απαγόρευση εισαγωγής και εξαγωγής ρεύματος για τον δημόσιο εφοδιασμό, διευκρινίζεται στην ανωτέρω μνημονευθείσα απόφαση ότι, στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας που κινήθηκε σύμφωνα με τον κανονισμό 17, η Επιτροπή αποφεύγει να εκδώσει απόφαση (βλ. σημεία 50 και 51), ιδίως διότι, κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως, ο ολλανδικός νόμος περί ηλεκτρικού ρεύματος του 1989 είχε τεθεί σε ισχύ. Η σημασία της καταγγελίας εκτιμήθηκε σε σχέση με το μέλλον, οπότε, για να εκτιμηθεί όσον αφορά τις απαγορεύσεις εισαγωγής και εξαγωγής στον τομέα του δημοσίου εφοδιασμού, ήταν αναπόφευκτο να γίνει αξιολόγηση και του εν λόγω νόμου.

Εν τω μεταξύ, η Επιτροπή κίνησε στις 20 Μαρτίου 1991 [COM(91) PV 1052] άλλη διαδικασία που είχε, μεταξύ άλλων, ως αντικείμενο την εξέταση, στο πλαίσιο του άρθρου 37, του ολλανδικού νόμου περί ηλεκτρικού ρεύματος του 1989.

(...)

Με άλλα λόγια, το περιεχόμενο της αποφάσεως 91/50/ΕΟΚ θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως μερική απόρριψη (σιωπηρή) της καταγγελίας, αλλά μόνο στο μέτρο που αφορούσε τον προ του νόμου του 1989 περί ηλεκτρικού ρεύματος χρόνο και ζητούσε να κριθούν ασυμβίβαστοι προς το άρθρο 85 οι περιορισμοί που απορρέουν από το άρθρο 21 της συμφωνίας συνεργασίας και απαγορεύουν στις εταιρίες διανομής να εισάγουν ηλεκτρικό ρεύμα για τον δημόσιο εφοδιασμό.»

21 Η προσφυγή ακυρώσεως που άσκησαν οι προσφεύγουσες κατά του εγγράφου αυτού απορρίφθηκε ως απαράδεκτη με διάταξη της 29ης Μαρτίου 1993, T-2/92, Rendo κ.λπ. κατά Επιτροπής (μη δημοσιευθείσα στη Συλλογή), η οποία απόκτησε ισχύ δεδικασμένου.

- 22 Οι προσφεύγουσες άσκησαν ενώπιον του Δικαστηρίου αναίρεση κατά της απόφασης της 18ης Νοεμβρίου 1992. Η αναιρετική διαδικασία ανεστάλη, κατόπιν αιτήσεως των προσφευγουσών, προκειμένου να παρασχεθεί στο Δικαστήριο η δυνατότητα να εξετάσει τις συνέπειες που πρέπει να αντληθούν από την εκδοθείσα στις 27 Απριλίου 1994 απόφαση επί της υποθέσεως C-393/92, *Almelo* κ.λπ. (Συλλογή 1994, σ. I-1477), κατόπιν αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής απόφασης που υπέβαλε το *Gerechtshof te Arnhem* (Κάτω Χώρες) στο πλαίσιο διαφοράς εντασσομένης στο ίδιο πραγματικό πλαίσιο με την υπό κρίση υπόθεση και αφορώσας, μεταξύ άλλων, την ερμηνεία των διατάξεων των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης σε σχέση με την απαγόρευση «εισαγωγής ηλεκτρικού ρεύματος που προορίζεται για δημόσια διανομή, η οποία προβλεπόταν από το 1985 μέχρι και το 1988 από τους γενικούς όρους μιας περιφερειακής εταιρίας διανομής ηλεκτρικού ρεύματος, ενδεχομένως σε συνδυασμό με την απαγόρευση εισαγωγής που προβλέπει η συμφωνία μεταξύ των επιχειρήσεων παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος στο οικείο κράτος μέλος».
- 23 Με την απόφασή του επί της αιτήσεως αναίρεσε, το Δικαστήριο αναίρεσε την απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Νοεμβρίου 1992, καθόσον κρίθηκε ότι η απόφαση 91/50 δεν είχε, όσον αφορά τους περιορισμούς στην εισαγωγή που ίσχυαν κατά τον προ της ενάρξεως της ισχύος του νόμου περί του ηλεκτρικού ρεύματος χρόνο, παραγάγει έννομο αποτέλεσμα και ότι η προσφυγή έπρεπε να κηρυχθεί απαράδεκτη ως προς το σημείο αυτό.

Η κατόπιν της αναπομπής διαδικασία

- 24 Μετά την αναπομπή από το Δικαστήριο, οι διάδικοι, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 119, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, κατέθεσαν τρία υπομνήματα.
- 25 Με το υπόμνημα της 18ης Δεκεμβρίου 1995 οι προσφεύγουσες ζήτησαν από το Πρωτοδικείο:
- να ακυρώσει την απόφαση 91/50, καθόσον απορρίπτει την καταγγελία σχετικά με την επιβαλλόμενη στις επιχειρήσεις διανομής απαγόρευση εισαγωγής προ της ενάρξεως της ισχύος του νόμου περί ηλεκτρικού ρεύματος ή,

- τουλάχιστον, να λάβει κάθε μέτρο που θα κρίνει χρήσιμο για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης,
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα, συμπεριλαμβανομένων, δυνάμει του άρθρου 121 του Κανονισμού Διαδικασίας, των εξόδων που αφορούν τη διαδικασία της αναιρέσεως.

26 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή,
- να καταδικάσει αλληλεγγύως τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

27 Η παρεμβαίνουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή,
- να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα περιλαμβανομένων και αυτών της παρεμβαίνουσας.

Επί των αιτημάτων και των ισχυρισμών που προέβαλαν οι διάδικοι πρωτοδίκως και κατά τη διαδικασία μετά την αναπομπή

28 Κατόπιν της μερικής αναιρέσεως της αποφάσεως του Πρωτοδικείου με την αναιρετική απόφαση του Δικαστηρίου, το Πρωτοδικείο επελήφθη, αφενός, των αιτημάτων των προσφευγουσών περί ακυρώσεως της αποφάσεως 91/50 μόνον καθόσον η απόφαση αυτή συνεπάγεται την απόρριψη της καταγγελίας

όσον αφορά την απαγόρευση εισαγωγής ηλεκτρικού ρεύματος που ίσχυε στον τομέα του δημόσιου εφοδιασμού κατά τον προ της ενάρξεως της ισχύος του ολλανδικού νόμου περί ηλεκτρικού ρεύματος χρόνο και, αφετέρου, των ισχυρισμών που προβλήθηκαν όσον αφορά το τμήμα αυτό της αποφάσεως τόσο πρωτοδίκως όσο και μετά την αναπομπή.

Επί της ουσίας

- 29 Αρχικώς, οι προσφεύγουσες προέβαλαν κατ' ουσίαν τρεις λόγους ακυρώσεως. Ο πρώτος λόγος αντλήθηκε από την παραβίαση του κοινοτικού δικαίου περί ανταγωνισμού και από την παραβίαση ορισμένων γενικών αρχών του δικαίου, ειδικότερα, της αρχής της ασφάλειας δικαίου και της αρχής της μέριμνας για την επιμελημένη προπαρασκευή των πράξεων (*Zorgvuldigheidsbeginsel*). Ο δεύτερος λόγος αντλήθηκε από την παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης και ο τρίτος από την παράβαση ουσιώδους τύπου, ειδικότερα αυτού που προβάλλεται στο υπόμνημα απαντήσεως και προβλέπεται στο άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΟΚ) 99/63 της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37, στο εξής: κανονισμός 99/63). Στην κατόπιν της αναπομπής διαδικασία, οι προσφεύγουσες υπενθύμισαν, κατ' αρχάς, ότι είχαν προβάλει την ανεπάρκεια της αιτιολογίας της αποφάσεως 91/50 και τον παράνομο χαρακτήρα της, παραπέμποντας στο υπόμνημά τους απαντήσεως (σημείο 11 των παρατηρήσεων της 18ης Δεκεμβρίου 1995). Στη συνέχεια, ανέπτυξαν τους λόγους που στηρίζονται στην παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης και του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63.

Επί της αιτιολογίας

— Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 30 Με το δικόγραφο της προσφυγής τους οι προσφεύγουσες επικαλέστηκαν την παράβαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως, που επιβάλλει το άρθρο 190 της Συνθήκης. Με το υπόμνημα απαντήσεως διευκρίνισαν ότι η σιωπηρή απόρ-

ριψη της καταγγελίας τους δεν ήταν επαρκώς αιτιολογημένη. Υπογράμμισαν ότι η Επιτροπή παρέλειψε να διευκρινίσει τους λόγους για τους οποίους θεώρησε ότι δεν υφίστατο παράβαση και ότι η παράλειψη αυτή δικαιολογούσε την ακύρωση της αποφάσεως. Ισχυρίστηκαν ότι η Επιτροπή δεν είχε εν πάση περιπτώσει κανένα λόγο να μην αποφανθεί όσον αφορά τον προ της 1ης Ιουλίου 1990 χρόνο, δεδομένου ότι οι προσφεύγουσες είχαν επίσης συμφέρον να διαλευκανθεί η νομική κατάσταση κατά τον χρόνο αυτό (σημείο 4.2 του υπομνήματος απαντήσεως).

31 Στο πλαίσιο της κατόπιν της αναπομπής διαδικασίας, οι προσφεύγουσες αναφέρθηκαν στο υπόμνημά τους απαντήσεως για να καταδείξουν την ανεπάρκεια των λόγων της σιωπηρής και μερικής απορρίψεως της καταγγελίας τους, η οποία — μετά τη μερική αναίρεση της αποφάσεως της 18ης Νοεμβρίου 1992 — εξακολουθεί να υπόκειται στον έλεγχο του Πρωτοδικείου. Επαναλαμβάνουν ότι είναι ανάγκη να ελεγχθεί η αιτιολογία της απορρίψεως αυτής. Στην απόφαση όμως, η Επιτροπή δεν αιτιολόγησε την εν λόγω απόρριψη. Θεώρησε ότι συνέτρεχε παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης χωρίς να καταλήξει, με το διατακτικό της αποφάσεως, στην ύπαρξη παραβάσεως. Δεν δόθηκε καμία διευκρίνιση όσον αφορά τους λόγους της απορρίψεως της καταγγελίας σχετικά με την επιβληθείσα στις επιχειρήσεις διανομής (επομένως στις προσφεύγουσες) απαγόρευση εισαγωγής προ της ενάρεξως της ισχύος του ολλανδικού νόμου περί ηλεκτρικού ρεύματος.

32 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση μετά την αναπομπή, οι προσφεύγουσες υπογράμμισαν ότι το σημείο 50 της αποφάσεως 91/50 αφορά μόνον τον μετά την έναρξη της ισχύος του νόμου περί ηλεκτρικού ρεύματος χρόνο. Διαφορετικά, η καταγγελία τους δεν θα μπορούσε να τεθεί στο αρχείο όσον αφορά την προηγούμενο χρόνο, αλλά θα αποτελούσε το αντικείμενο αναστολής, όπως συνέβη για τον μετέπειτα χρόνο.

33 Πρόσθεσαν ότι οι διευκρινίσεις που παρέσχε η Επιτροπή κατά τη διάρκεια της διαδικασίας είναι όψιμες και υπογράμμισαν ότι το τμήμα αυτό της καταγγελίας τους εξακολουθεί να είναι επίκαιρο λόγω εκκρεμών διαδικασιών ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και άλλων συζητήσεων για την επίμαχη περίοδο που διεξάγονται επί του παρόντος μεταξύ των δικηγόρων. Στο πλαίσιο αυτό αναφέρθηκαν στη διαδικασία που εκκρεμεί ενώπιον δικαστηρίου του Anhem και αμφισβήτησαν την ορθότητα του ισχυρισμού της Επιτροπής ότι η εφαρμογή του άρθρου 21 της OVS δεν τους προκάλεσε ζημία.

- 34 Στο πλαίσιο της κατόπιν της αναπομπής διαδικασίας, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι, κατά την απόφασή της, η συμβατική απαγόρευση εισαγωγής ηλεκτρικού ρεύματος συνιστούσε παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Εντούτοις, δεν εξέδωσε οριστική αρνητική απόφαση, διότι απέφυγε να αποφανθεί επί των προϋποθέσεων του άρθρου 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης. Εφόσον απέφυγε να αποφανθεί επί της ουσίας του τμήματος αυτού της καταγγελίας, δεν έδωσε συνέχεια στην καταγγελία και, επομένως, την απέρριψε εν μέρει και σιωπηρώς.
- 35 Παρά τον σιωπηρό χαρακτήρα της απορρίψεως αυτής, η απόφαση έπρεπε να είναι δεόντως αιτιολογημένη. Το σημείο 50 της αποφάσεως αφορά τις πριν και μετά την έναρξη της ισχύος του νόμου περιπτώσεις, δεδομένου ότι επρόκειτο για τον ίδιο περιορισμό επί των εισαγωγών που απορρέει από το άρθρο 21 της OVS. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή απέφυγε να αποφανθεί ως προς το περιεχόμενο της απαγορεύσεως για λόγους σκοπιμότητας που ενέκριναν τόσο το Δικαστήριο όσο και το Πρωτοδικείο. Η μόνη διαφορά μεταξύ του προ της ενάρξεως της ισχύος του νόμου χρόνου και του μετέπειτα έγκειται στο ότι για τον προ δεν ήταν πλέον αναγκαία η συνέχιση της έρευνας διότι δεν ήταν πλέον επίκαιρη και στο ότι, κατά τον χρόνο αυτό, η προσφεύγουσα Rendo NV (στο εξής: Rendo) δεν υπέστη ζημιές.
- 36 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι τη δική της ερμηνεία της αποφάσεως υποστηρίζει και ο γενικός εισαγγελέας Tesaurο, ο οποίος εξέθεσε στις προτάσεις του επί της αιτήσεως αναίρεσεως ότι οι προσφεύγουσες δεν είχαν υποστεί καμία ζημία, «όπως είναι προφανές». Παραθέτει αποσπάσματα των προτάσεων αυτών από τα οποία προκύπτει ότι η Επιτροπή είναι ελεύθερη να καθορίζει τον βαθμό προτεραιότητας που πρέπει να δοθεί σε κάθε διαδικασία με βάση, μεταξύ άλλων, το κοινοτικό συμφέρον που ενέχει η ίδια η διαδικασία και ότι απέρριψε τις αιτιάσεις των προσφευγουσών ως προς τα αποτελέσματα που είχαν προκαλέσει παρελθούσες και όχι πλέον τωρινές συμπεριφορές.
- 37 Η Επιτροπή διατείνεται ότι για τον ίδιο λόγο, στην πρώτη περίπτωση, απέφυγε να αποφανθεί και, όσον αφορά τη δεύτερη, απέσχε από το να λάβει θέση. Η σιωπηρή απόρριψη της καταγγελίας στηρίζεται κατά συνέπεια σε λόγους σκοπιμότητας, όπως έχουν γίνει δεκτοί στην απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Σεπτεμβρίου 1992, T-24/90, Automec κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-2223).

- 38 Η Επιτροπή προσθέτει ότι, για τους αποδέκτες της αποφάσεως, την παρεμβαίνουσα SEP και τις τέσσερις ολλανδικές επιχειρήσεις παραγωγής, η αιτιολογία αυτή ήταν επαρκής. Αναπτύσσει συναφώς ένα επιχειρήμα που προέβαλε στο υπόμνημά της ανταπαντήσεως, το οποίο στηρίζεται στο γεγονός ότι οι προσφεύγουσες δεν ήταν αποδέκτες της αποφάσεως. Θεωρεί ότι δεν ήταν υποχρεωμένη να εξηγήσει, στο πλαίσιο της αποφάσεως περί απαγορεύσεως δυνάμει του άρθρου 3 του κανονισμού 17 που απηύθυνε στη SEP και στις ολλανδικές επιχειρήσεις παραγωγής, γιατί δεν είχε δώσει συνέχεια στην καταγγελία της Rendo όσον αφορά τον προ της ενάρξεως της ισχύος του νόμου περί ηλεκτρικού ρεύματος χρόνο.
- 39 Πρέπει άλλωστε να ληφθεί υπόψη η στάση της προσφεύγουσας Rendo κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας. Μετά την ακρόαση του Νοεμβρίου 1989, σχεδόν δεν έδωσε πλέον σημεία ζωής. Εάν είχε συνεχίσει τα διαβήματά της, η Επιτροπή θα της είχε προφανώς αποστείλει έγγραφο δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63. Καθόσον αδράνησε παντελώς μέχρι την άσκηση της προσφυγής, η Rendo δεν παρέσχε στην Επιτροπή τη δυνατότητα να απορρίψει την καταγγελία κατά τη συνήθη διαδικασία που προβλέπει η εν λόγω διάταξη.
- 40 Τέλος, η διαφορετική προσέγγιση του ζητήματος, την οποία πρότειναν οι προσφεύγουσες, θα είχε δύο προβληματικές συνέπειες: η σιωπηρή απόρριψη καταγγελίας θα έπασχε σχεδόν πάντοτε από ανεπάρκεια αιτιολογίας, πράγμα που συνεπάγεται ότι κάθε «σιωπηρή απόρριψη» θα ήταν κατ' αρχήν άκυρη. Επιπλέον, η Επιτροπή θα έπρεπε να αναβάλλει την έκδοση αποφάσεως — ενδεχομένως επείγουσας — περί απαγορεύσεως της μερικής παραβάσεως μέχρις ότου να είναι επίσης σε θέση να απορρίψει οριστικά το άλλο τμήμα της καταγγελίας.
- 41 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι η εκκρεμής διαδικασία στο Arnhem δεν ανέτρεψε την άποψή της, δεδομένου ότι η διαδικασία αυτή αναφέρεται μόνο στην επιβάρυνση εξισώσεως η οποία δεν είχε αποτελέσει αντικείμενο της αποφάσεως 91/50.

42 Η παρεμβαίνουσα SEP συμφωνεί, όσον αφορά την αιτιολογία της αποφάσεως, με τις παρατηρήσεις της Επιτροπής. Η αιτιολογία ήταν επαρκής για τους πέντε αποδέκτες της αποφάσεως. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η SEP ισχυρίστηκε ότι οι εθνικές διαδικασίες δεν αφορούν το άρθρο 21 της ΟVS, αλλά αναφέρονται αποκλειστικά στις προϋποθέσεις εφοδιασμού, όπως η επιβάρυνση εξισώσεως.

— Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

43 Το γεγονός ότι η απόφαση 91/50 δεν απευθυνόταν στις προσφεύγουσες δεν τις εμποδίζει να προβάλουν λόγο αντλούμενο από την παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης (βλ. την απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 1992, σκέψη 122). Όταν πρόκειται για την εκτίμηση της εκτάσεως της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως μιας πράξεως, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το συμφέρον που μπορεί να έχουν άλλα εκτός των αποδεκτών της πράξεως πρόσωπα, τα οποία όμως η εν λόγω πράξη αφορά άμεσα και ατομικά, να λάβουν εξηγήσεις (βλ., για παράδειγμα, τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Μαρτίου 1983, 294/81, Control Data κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 911, σκέψη 14, και της 20ής Μαρτίου 1985, 41/83, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 873, σκέψη 46).

44 Κατά παγία νομολογία του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου, η έκταση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως πρέπει σε κάθε περίπτωση να εξετάζεται συγκεκριμένα και ανάλογα με τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως. Στην περίπτωση αποφάσεως που έχει ως αντικείμενο τη διαπίστωση παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού και την επιβολή υποχρεώσεων, ενώ συνιστά ταυτοχρόνως τη μερική απόρριψη καταγγελίας, η Επιτροπή δεν είναι υποχρεωμένη να απαντήσει σε όλα τα πραγματικά και νομικά επιχειρήματα που επικαλούνται οι καταγγέλλουσες επιχειρήσεις. Εντούτοις, η αιτιολογία πρέπει να επιτρέπει στον κοινοτικό δικαστή να ασκεί τον έλεγχο του νομιμότητας και στον ενδιαφερόμενο να γνωρίζει τη δικαιολογία του ληφθέντος μέτρου προκειμένου να μπορεί να υπερασπισθεί τα συμφέροντά του και να ελέγξει αν η απόφαση είναι ή όχι βάσιμη (βλ., για παράδειγμα, τις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 4ης Ιουλίου 1963, 24/62, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 909 της 30ής Σεπτεμβρίου 1982, 110/81, Roquette Frères κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1982, σ. 3159, σκέψη 24 της 17ης Ιανουαρίου 1984, 43/82 και 63/82, VBVB και VBBB κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 19, σκέψη 22, και του Πρωτοδικείου της 24ης Ιανουαρίου 1992, T-44/90, La Cinq κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-1, σκέψεις 41 και 42· βλ. επίσης την απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 1992, σκέψη 124).

- 45 Επομένως, η απόφαση πρέπει να είναι αυτάρκης και η αιτιολογία της δεν μπορεί να προκύπτει από γραπτές ή προφορικές εξηγήσεις που δίδονται εκ των υστέρων, ενώ έχει ήδη ασκηθεί προσφυγή κατά της εν λόγω αποφάσεως ενώπιον του κοινοτικού δικαστή [βλ., για παράδειγμα, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Léger στην υπόθεση C-310/93 P, BPB Industries και British Gypsum κατά Επιτροπής (απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Απριλίου 1995), Συλλογή 1995, σ. I-865, I-867, σημείο 22, και την απόφαση του Πρωτοδικείου της 2ας Ιουλίου 1992, T-61/89, Dansk Pelsdyravlerforening κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-1931, σκέψη 131].
- 46 Όπως στην περίπτωση των κανονισμών, είναι δυνατόν εν τούτοις να απαιτείται από τα πρόσωπα τα οποία αφορά μια απόφαση να καταβάλλουν ορισμένες προσπάθειες για την ερμηνεία της, εφόσον η έννοια του κειμένου δεν είναι εκ πρώτης απόψεως σαφής, και δεν συντρέχει καμία παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης αν η ερμηνεία αυτή παρέχει τη δυνατότητα κατανόησης των αντιφάσεων που περιέχει η αιτιολογία [βλ. τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Lenz στην υπόθεση C-27/90, SITRA (απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Ιανουαρίου 1991), Συλλογή 1991, σ. I-133, I-141, σημείο 59].
- 47 Εν προκειμένω, η απόφαση 91/50 δεν αποφαίνεται ρητώς, ούτε στο διατακτικό της ούτε στο σκεπτικό της, ως προς τη συνέχεια που πρέπει να δοθεί στην καταγγελία των προσφευγουσών σχετικά με τους περιορισμούς επί της εισαγωγής ηλεκτρικού ρεύματος στον τομέα του δημόσιου εφοδιασμού που απορρέει από το άρθρο 21 της OVS για τον προ της ενάρξεως της ισχύος του νόμου περί ηλεκτρικού ρεύματος χρόνο. Δεν περιλαμβάνει επίσης ούτε σαφείς ενδείξεις όσον αφορά τον χρόνο αυτό, σχετικά με τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή έκρινε ότι ήταν δικαιολογημένη η θέση της καταγγελίας στο αρχείο.
- 48 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να εξετασθεί το ζήτημα αν η ερμηνεία της αποφάσεως 91/50 παρέχει τη δυνατότητα συναγωγής των λόγων απορρίψεως της καταγγελίας και, ειδικότερα, την άποψη της Επιτροπής ότι το σημείο 50 της αποφάσεως (βλ. ανωτέρω σκέψη 9) περιλαμβάνει στοιχεία που παρέχουν στον κοινοτικό δικαστή και στις προσφεύγουσες τη δυνατότητα να λάβουν γνώση των λόγων αυτών.
- 49 Ως λόγοι της αρνήσεως της Επιτροπής να αποφανθεί ως προς το αν ο περιορισμός της εισαγωγής δικαιολογείται ενδεχομένως εν όψει του άρθρου 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης αναφέρονται, στο σημείο αυτό, η έναρξη

της ισχύος του νόμου περί ηλεκτρικού ρεύματος και η έλλειψη σκοπιμότητας της αξιολογήσεως του νόμου αυτού στο πλαίσιο της διαδικασίας δυνάμει του κανονισμού 17. Στο σημείο αυτό της αποφάσεως εκτίθεται, κατά συνέπεια, ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή ανέστειλε την εξέταση της καταγγελίας, στο μέτρο που αυτή αφορούσε τον μετά την έναρξη της ισχύος του νόμου περί ηλεκτρικού ρεύματος χρόνο, αναμένοντας το αποτέλεσμα των διαδικασιών που είχε την πρόθεση να κινήσει δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης.

- 50 Τουναντίον, από τις σκέψεις της Επιτροπής ουδόλως προκύπτει γιατί επιφύλαξε διαφορετική αντιμετώπιση, ήτοι τη σιωπηρή απόρριψη, στην καταγγελία για τον προηγούμενο χρόνο.
- 51 Βεβαίως, τα επιχειρήματα που προβάλλονται για να δικαιολογηθεί η αναστολή της εξετάσεως της καταγγελίας μπορούν να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι είναι δυνατό να ισχύσουν και για τον προ της έναρξεως της ισχύος του νόμου χρόνο. Πράγματι, ακόμη και μια εξέταση του άρθρου 21 της OVS μόνον όσον αφορά τον χρόνο αυτό θα μπορούσε να συνεπάγεται εκτίμηση του κατά πόσον ο νέος νόμος συμβιβάζεται προς τους κανόνες του ανταγωνισμού. Η Επιτροπή θα είχε επομένως διατρέξει τον κίνδυνο να εκδώσει αντιφατικές αποφάσεις όσον αφορά τις δύο αυτές περιόδους εάν είχε αποφανθεί, το 1992, ως προς την εφαρμογή του άρθρου 90, παράγραφος 2, της Συνθήκης στους περιορισμούς που απορρέουν από την OVS κατά τον προ της έναρξεως της ισχύος του νόμου χρόνο, χωρίς να αναμείνει το αποτέλεσμα της διαδικασίας διαπιστώσεως παραβάσεως που είχε την πρόθεση να κινήσει ως προς τον μετέπειτα χρόνο.
- 52 Οι σκέψεις αυτές θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν απόφαση περί αναστολής της διαδικασίας όσον αφορά τον προηγούμενο χρόνο. Αντιθέτως, η ερμηνεία τους δεν παρέχει τη δυνατότητα συναγωγής των λόγων της σιωπηρής απορρίψεως στην οποία προέβη η Επιτροπή.
- 53 Άλλωστε, η Επιτροπή δεν απηύθυνε έγγραφο δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63, από το οποίο οι προσφεύγουσες θα είχαν πληροφορηθεί τους λόγους της σιωπηρής απορρίψεως της καταγγελίας προ της εκδόσεως της αποφάσεως 91/50.

54. Επιβάλλεται επομένως η διαπίστωση ότι η σιωπηρή απόρριψη της καταγγελίας των προσφευγουσών είναι πλημμελώς αιτιολογημένη.
55. Ενώ, όμως, η αιτιολογία, στοιχεία της οποίας περιλαμβάνονται στην προσβαλλομένη πράξη, μπορεί να αναπτυχθεί και να διευκρινιστεί κατά τη διάρκεια της διαδικασίας (βλ., για παράδειγμα, τις προπαρατεθείσες προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Léger, σημείο 24), τούτο δεν συμβαίνει όταν η προσβαλλομένη απόφαση δεν έχει αιτιολογηθεί (βλ., για παράδειγμα, την απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Νοεμβρίου 1981, 195/80, Michel κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 1981, σ. 2861, σκέψη 22).
56. Υπό τις συνθήκες αυτές, η ένδειξη όσον αφορά το σημείο αυτό, η οποία περιλαμβάνεται, για πρώτη φορά, στο έγγραφο που απηύθυνε στις 20 Νοεμβρίου 1991, ήτοι οκτώ μήνες μετά την άσκηση της προσφυγής στην υπό κρίση υπόθεση, στον δικηγόρο των προσφευγουσών ο R., διευθυντής στην Επιτροπή (βλ. ανωτέρω σκέψη 20), και κατά την οποία «η σημασία της καταγγελίας είχε εκτιμηθεί σε σχέση με το μέλλον» δεν μπορεί να καλύψει την έλλειψη αιτιολογίας της αποφάσεως 91/50. Το ίδιο ισχύει για τις διευκρινίσεις που αποσκοπούν να δικαιολογήσουν την περί απορρίψεως απόφαση, τις οποίες παρέσχε η Επιτροπή κατά την κατόπιν της αναπομπής διαδικασία.
57. Οι σκέψεις που διατύπωσε η Επιτροπή, ότι μια τέτοια εφαρμογή του άρθρου 190 της Συνθήκης θα καθιστούσε πλημμελή κάθε σιωπηρή απόρριψη καταγγελίας και θα εμπόδιζε την Επιτροπή να λάβει επείγουσες αποφάσεις περί απαγορεύσεως πριν καταστεί δυνατόν να αποφανθεί οριστικά επί του συνόλου της καταγγελίας, δεν μπορούν να γίνουν δεκτές.
58. Αφενός, η σιωπηρή απόρριψη καταγγελίας μπορεί να αιτιολογηθεί επαρκώς, για παράδειγμα στην περίπτωση αποφάσεως περί αρνητικής διαπιστώσεως ή απαλλαγής, με μνεία των λόγων στους οποίους στηρίζεται η απόφαση αυτή

(βλ., για παράδειγμα, την απόφαση του Δικαστηρίου της 25ης Οκτωβρίου 1977, 26/76, *Meito* κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1977, σ. 565). Στην υπό κρίση υπόθεση, της μερικής σιωπηρής απορρίψεως της καταγγελίας θα μπορούσε να έχει προηγηθεί έγγραφο, δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 99/63, με το οποίο θα είχαν ήδη κοινοποιηθεί στην καταγγέλλουσα οι λόγοι που θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν απόρριψη. Πράγματι, δεδομένου ότι η έκταση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως πρέπει να εκτιμάται σε κάθε περίπτωση όχι μόνο βάσει της διατυπώσεως της προσβαλλομένης πράξεως, αλλά και των συμφραζομένων καθώς και του ιστορικού της (βλ., για παράδειγμα, την απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Φεβρουαρίου 1996, C-56/93, *Βέλγιο κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1996, σ. I-723, σκέψη 86), οι διευκρινίσεις που περιλαμβάνονται στο έγγραφο αυτό θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη προκειμένου να καθοριστεί αν η οριστική απόφαση περί απορρίψεως ήταν επαρκώς αιτιολογημένη.

59 Άλλωστε, η υποχρέωση αιτιολογήσεως της απορρίψεως — έστω σιωπηρής — καταγγελίας ουδόλως εμποδίζει την Επιτροπή να εκδώσει σε εύλογο χρόνο τις αποφάσεις που επιβάλλονται ενόψει των παραβάσεων τις οποίες αφορά η καταγγελία. Συγκεκριμένα, αρκεί συναφώς να εκθέσει στους καταγγέλλοντες τους λόγους για τους οποίους είναι σκόπιμη η έκδοση μερικής αποφάσεως επί της καταγγελίας.

60 Κατά συνέπεια, ο λόγος που στηρίζεται στην παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης είναι βάσιμος. Επομένως, πρέπει να ακυρωθεί η απόφαση 91/50, καθόσον έχει ως συνέπεια την απόρριψη της καταγγελίας των προσφευγουσών σχετικά με την απαγόρευση εισαγωγής κατά τον προ της ενάρξεως της ισχύος του νόμου περί ηλεκτρικού ρεύματος χρόνο, ενώ παρέλκει η εξέταση των λοιπών λόγων που προέβαλαν οι προσφεύγουσες.

Επί των δικαστικών εξόδων

61 Η απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Νοεμβρίου 1992, η οποία είχε καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα, αναιρέθηκε εν μέρει. Με την απόφασή του επί της αιτήσεως αναιρέσεως το Δικαστήριο έκρινε ότι κάθε

διάδικος φέρει τα δικά του έξοδα όσον αφορά τη διαδικασία της αναιρέσεως. Στο Πρωτοδικείο εναπόκειται, επομένως, με την παρούσα απόφαση, να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων που αφορούν την προ της εκδόσεως της αποφάσεώς του της 18ης Νοεμβρίου 1992 διαδικασία, λαμβάνοντας υπόψη την έκβαση της κατόπιν αναπομπής διαδικασίας, στη συνέχεια δε να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων όσον αφορά την τελευταία αυτή διαδικασία.

- 62 Προκειμένου περί της αρχικής προσφυγής των προσφευγουσών, έκαστος των διαδίκων ηττήθηκε εν μέρει. Πράγματι, η προσφυγή απορρίφθηκε στο μέτρο που αφορούσε την άρνηση εκδόσεως αποφάσεως επί της επιβαλλομένης στις εταιρίες διανομής απαγορεύσεως εξαγωγής ηλεκτρικού ρεύματος και στο μέτρο που αφορούσε την αναστολή της διαδικασίας σχετικά με τους μετά την έναρξη της ισχύος του νόμου περί ηλεκτρικού ρεύματος περιορισμούς στην εισαγωγή. Αντιθέτως, οι προσφεύγουσες νίκησαν όσον αφορά την απόρριψη της καταγγελίας τους σχετικά με τους προ της έναρξεως της ισχύος του νόμου περιορισμούς στην εισαγωγή.
- 63 Σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, το Πρωτοδικείο μπορεί, επομένως, να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα. Εν προκειμένω, πρέπει να κατανείμει τα αφορώντα την προ της αποφάσεως της 18ης Νοεμβρίου 1992 διαδικασία, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι προσφεύγουσες ηττήθηκαν ως προς το μεγαλύτερο μέρος της προσφυγής τους. Κατά συνέπεια, θα φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα καθώς και το ήμισυ των εξόδων της Επιτροπής και της παρεμβαίνουσας, ενώ η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα θα φέρουν, εκάστη, το έτερο ήμισυ των δικαστικών τους εξόδων.
- 64 Όσον αφορά την κατόπιν αναπομπής διαδικασία, αντιθέτως, οι προσφεύγουσες νίκησαν. Επομένως, σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, η Επιτροπή πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα, στα οποία υποβλήθηκε κατά τη διάρκεια της μετά την έκδοση της αναιρετικής αποφάσεως διαδικασίας, εξαιρουμένων των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η παρεμβαίνουσα, τα οποία φέρει η ίδια.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει την απόφαση 91/50/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 16ης Ιανουαρίου 1991, σχετικά με τη διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ [IV/32.732 — IJsselcentrale (IJC) κ.λπ.] καθόσον απορρίπτει την καταγγελία των προσφευγουσών όσον αφορά τους περιορισμούς στην εισαγωγή που ίσχυαν κατά τον προ της έναρξης της ισχύος του Elektriciteitswet 1989 χρόνο.
- 2) Οι προσφεύγουσες φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα και, αλληλεγγύως, το ήμισυ των εξόδων στα οποία υποβλήθηκαν η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα προ της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 18ης Νοεμβρίου 1992, ενώ η καθής και η παρεμβαίνουσα φέρουν, εκάστη, το ήμισυ των εξόδων τους.
- 3) Τα έξοδα που προκλήθηκαν μετά την απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Οκτωβρίου 1995 φέρει η Επιτροπή, εξαιρουμένων των εξόδων της παρεμβαίνουσας, τα οποία φέρει η ίδια.

Kirschner

Vesterdorf

Bellany

Καλογερόπουλος

Potocki

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 12 Δεκεμβρίου 1996.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

H. Kirschner